

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

СТРАТЕГІЇ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

08 червня 2023 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2023

КЕЙС-МЕТОД І СИМУЛЯЦІЙНА МЕДИЦИНА – ДОСВІД ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 І В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	84
Д.А. Лашкул, О.О. Солов'юк	
OPTIMIZATION OF PEDIATRIC TEACHING IN WARTIME CONDITIONS.....	86
Н. Lezhenko, O. Pashkova, K. Samoylyk	
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ ЗДМФУ	88
Л.В. Лукашенко, І.В. Лихасенко, В.А. Лисенко	
СКЛАДОВІ УСПХУ В НАДАННІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА	89
Н.С. Луценко, О.А. Рудичева, О.А. Ісакова, Т.С. Кирилова, Т.С. Михальчик	
ЗАСТОСУВАННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАРМАЦЕВТІВ-ІНТЕРНІВ З ПИТАНЬ ФАРМАКОГНОЗІЇ.....	91
О.В. Мазулін	
НАВЧАННЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН: ЗА ТА ПРОТИ	93
Г.І. Макуріна, Л.О. Чернеда	
ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	95
О.З. Мельнікова, О.З. Іванченко	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИВЧЕНІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	97
Н.С. Михайловська	
АДАПТАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ З УРАХУВАННЯМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ	100
Є.О. Михайлюк	
ДОСВІД НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ-СТОМАТОЛОГІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	101
О.М. Міщенко, О.А. Варакута	
WAR IS WHAT HAPPENS WHEN LANGUAGE FAILS: ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	103
Д.А. Москвітіна	
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ДОДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ПЕДІАТРИЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	105
С.М. Недельська, В.І. Мазур, О.В. Кряжев, І.В. Самохін, Д.О. Ярцева, Л.І. Кляцька, Т.Г. Бессікало, О.С. Федосєєва, О.В. Лямцева	
ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ.....	106
О.І. Панасенко, А.С. Гоцуля	
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УНІВЕРСИТЕЦЬКІЙ КЛІНІЦІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ MS OFFICE 365	108
В.І. Перцов, О.В. Пономаренко, С.І. Савченко	
АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ	109
С.Л. Подсевахіна, О.І. Паламарчук, О.С. Чабанна, Д.П. Мирний	
LABSTER PROGRAM AS A TOOL FOR ENRICHING STUDENT LEARNING EXPERIENCE IN HISTOLOGY, CYTOLOGY AND EMBRYOLOGY	112
О.І. Pototska, L.V. Makyeyeva, O.O. Popazova, T.S. Gromokovska, M.L. Tavrog, S.S. Popko	

- хімічний склад, визначення присутності та накопичення біологічно активних речовин;
- встановлення термінів заготівлі рослинної сировини за накопиченням діючих речовин;
- розробка та вдосконалення фітопрепаратів та лікарських засобів природного походження;
- застосування лікарської рослинної сировини та лікарських засобів природного походження для профілактики та лікування захворювань;
- визначення показань та застережень до призначення лікарської рослинної сировини та лікарських засобів природного походження;
- пошук замінників лікарських рослин іншими видами, в разі проявів небажаної побічної дії.

Література

1. Адамова І. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. Витоки педагогічної майстерності. 2012. № 10. – С. 3-6.
2. Бондар Ю. І. Сучасні технології навчання. Одеський мед. журнал. – 2010. № 4. – С.33-37.
3. Виробництво лікарських засобів рослинного походження. Настанова СТ-Н МОЗУ 42-4.0: 2008. «Лікарські засоби. Належна виробнича практика». Додаток 7. – К., МОЗ України. – 2009 с.
4. Кобзар А. Я. Фармакогнозія в медицині: навч. посіб. – Київ: Медицина, 2007. – 544 с.
5. Компендіум OnLine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://compendium.com.ua>
6. Клокар. Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. Шлях освіти. – 2007. № 4.–Т. 46.–С.38-41.
7. Ліктрави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://liktravy.ua/>.
8. Наказ МОЗ України від 13.09.2010 № 769 "Про затвердження Концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011-2020 роки".
9. Пахолко С. А. Стан впровадження дистанційної освіти в Україні. Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. Педагогічні науки. Черкаси, 2009. – Вип. 155. – С. 89-95.
10. Положення про дистанційне навчання, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України №466 від 25.04.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
11. Практикум з ідентифікації лікарської рослинної сировини. За редакцією В. М. Ковальова, С. М. Марчишин. – Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2014. 264 с.
12. Сербін А. Г., Сіра Л. М., Слободянюк Т. О. Фармацевтична ботаніка. Вінниця : Нова книга, 2015. 488 с.
13. Сучасна фітотерапія : навч. посіб. / С. В. Гарна, І. М. Владимірова, Н. Б. Бурд та ін. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2016. С. 443.
14. Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб. /В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко та інш. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
15. Фармакогнозія з основами біохімії рослин / Ковальов В. М., Павлій О. І., Ісакова Т. І. За ред. проф. В. М. Ковальова.: Підручник. для студ. вищ. фармац. навч. закл. (фармац. ф-тів) III-IV рівня акредитації. – Харків: «Прапор», Видавництво НФаУ, 2000. С. 202-203.
16. Фармакогнозія: базовий підруч. для студ. вищ. фар мац. навч. закл. (фар мац. ф-тів) IV рівня акредитації /В. С. Кисличенко, І. О. Журавель, С. М. Марчишин та ін.; за ред. В. С. Кисличенко. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2015. – 736 с.
17. Фармакогностичне ресурсознавство з основами інтродукції рослин. / Мазулін О. В., Коновалова О. Ю., Смойловська Г. П. та ін. - Запоріжжя.:ЗДМУ, 2017. – 208 с.

НАВЧАННЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН: ЗА ТА ПРОТИ

Г.І. Макуріна, д.мед.н., професор, завідувач кафедри дерматовенерології та косметології з курсом дерматовенерології і естетичної медицини, Л.О. Чернеда, докор філософії, асистент кафедри дерматовенерології та косметології з курсом дерматовенерології і естетичної медицини

Ключові слова: дерматовенерологія, навчальний процес, дистанційне навчання, компетенції.

Вступ. Період пандемії та воєнний стан докорінно змінили тенденції у науково-педагогічному контексті взаємовідносин викладач-студент, спонукаючи до пошуку нових методологічних компонентів проведення занять. Таким чином, актуальним залишається питання якісної подачі навчального матеріалу, доступного для здобувачів у дистанційному форматі. Наша країна не є відокремленою стосовно таких освітніх змін, адже з початком пандемії закордонні колеги також більш активно почали використовувати методики віддаленого викладення матеріалу [1,2,3]. Це проявляється у популяризації інтерактивних технік із залученням соціальних медіа, веб-енциклопедій, аудіо-подкастів або медичних вікторин [4,5]. Навчальний процес в синхронному режимі загалом досить

вдало, навіть на відстані, відповідає принципам очного навчання із проведенням «живого» обговорення матеріалу та негайної реакції на ситуативні зміни. Умови кризового періоду, із часто виникаючими проблемами технічного характеру щодо підключення до онлайн-зібрань, сприяв паралельному, але не менш якісному, переорієнтуванню на діяльність в асинхронному форматі. Так, студенти і здобувачі на післядипломному рівні мають змогу отримати необхідні теоретичні знання, а залучення віртуального пацієнта забезпечує екстраполяцію отриманих даних на практичну діяльність. Звичайно, аргументами «проти» виступають відсутність реального ведення хворих та неможливість отримання комунікативних навичок, але втрата такої взаємодії із пацієнтом може бути подолана із залученням педагогічних технік симулятивного або імітаційного напрямку. Тому, навіть медичний освітній простір може досить вдало функціонувати в форматі дистанційного спілкування, не маючи значного негативного впливу на якісні показники, а й підвищуючи рівень самостійного, більш свідомого підходу до отримання фахових знань.

Дерматовенерологія як дисципліна залишається найбільш візуально-орієнтованим предметом начального курсу. Саме тому, недоліки дистанційного навчання щодо неможливості повноцінного клінічного огляду шкіри пацієнта проявляються не у повній мірі, адже є можливість наочної демонстрації.

Основна частина. Загальні парадигмальні зміни у навчальному процесі вплинули і на підхід до проведення занять на кафедрі дерматовенерології та косметології з курсом дерматовенерології і естетичної медицини ЗДМФУ. Так, ще до 2020 року, усі ланки навчального процесу супроводжувались наочними презентаціями відповідно до тематичного плану та вимог навчального процесу. Але, потребою кризового стану стало не тільки збереження якісного теоретичного викладення матеріалу, але і можливість практичного підходу до ведення пацієнтів дерматовенерологічного напрямку. Саме тому, у межах роботи із студентами та лікарями-інтернами відбулось впровадження та широке застосування наочного розгляду клінічних випадків. Результатом щотижневих обходів співробітниками кафедри дерматовенерологічних відділень на базі ННМЦ «Університетська клініка» ЗДМФУ та КНП «ОІКЛ» ЗОР стала фотофіксація вогнищ ураження на шкірі. Варто зазначити, що усі фото зроблені за згодою пацієнтів. Таким чином, візуальна демонстрація клінічних випадків з одночасним проведенням дискусії та розбору нозологій стала важливою частиною практичних занять на кафедрі. Це відбувається як у вигляді завдань для студентів та інтернів з імітацією реального огляду пацієнта у ліжка хворого, так і оцінки локального статусу із паралельним розбором вітчизняних та світових гайдлайнів. Нами було проведено анонімне опитування 20 лікарів післядипломного рівня та 20 студентів 4-го курсу, що завершили навчання з курсу «Дерматологія, венерологія», які мали досвід роботи з наочними презентаціями та розборами кейсів. Було запропоновано анкетування стосовно задоволеності та ефективності навчання за допомогою клінічних кейсів зі стандартизованими відповідями від «Категорично не сподобалось», «Не сподобалось», «Не знаю як відповісти» до «Задовільно» та «Дуже сподобалось». Таким чином, більшість (85%) здобувачів післядипломного рівня та студентів (75%) відповіли позитивно, схвалюючи таке нововведення. Переважний відсоток підтримки візуального розгляду презентацій серед інтернів пов'язаний із чіткою орієнтацією та більшою зацікавленістю опанування дисципліни у практичному полі. При оцінці відкритого питання щодо пропозицій удосконалення даної методики, більшість респондентів пропонували викладачам акцентувати увагу і на нозологіях, що виходять за межі навчальної програми.

Окрім того, наприкінці циклу викладачі відзначили більш активне залучення здобувачів до дискусії щодо проведення диференційної діагностики та оперували новими методиками лікування дерматозів. Візуалізація клінічних кейсів забезпечила можливість детального опису патологічних вогнищ на шкірі та сприяла кращій орієнтації серед різноманітних нозологій. Саме тому, таке опрацювання теоретичного матеріалу має стати підґрунтям до відпрацювання практичних навичок, а також компетентної та впевненої комунікації із реальним пацієнтом.

Висновки. Отже, використання у педагогічній діяльності наочного матеріалу та його практична орієнтація сприяє систематизації набутих знань. А наш вдалий досвід використання фотопрезентацій

щодо розбору клінічних випадків за паралельним оглядом світових настанов буде впроваджуватись і надалі для більш широких когорт здобувачів освіти усіх рівнів.

Література

1. Ladha MA, Lui H, Carroll J, Doiron P, Kirshen C, Wong A, Purdy K. Medical Student and Resident Dermatology Education in Canada During the COVID-19 Pandemic. *J Cutan Med Surg*. 2021 Jul-Aug;25(4):437-442. doi: 10.1177/1203475421993783.
2. Lannan FM, Cho S. Developing and Measuring Effectiveness of a Distance Learning Dermatology Course: A Prospective Observational Study. *Cutis*. 2022 Apr;109(4):228-230. doi: 10.12788/cutis.0500.
3. Mufti A, Maliyar K, Sachdeva M, Doiron P. Modifications to dermatology residency education during the COVID-19 pandemic. *J Am Acad Dermatol*. 2020 Sep;83(3):e235-e236. doi: 10.1016/j.jaad.2020.05.106.
4. Martin A, Lang E, Ramsauer B, Gröning T, Bedin GL, Frank J. Continuing medical and student education in dermatology during the coronavirus pandemic - a major challenge. *J Dtsch Dermatol Ges*. 2020 Aug;18(8):835-840. doi: 10.1111/ddg.14190
5. Schneider SL, Council ML. Distance learning in the era of COVID-19. *Arch Dermatol Res*. 2021 Jul;313(5):389-390. doi: 10.1007/s00403-020-02088-9

ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВИТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

О.З. Мельнікова, доцент кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики,

О.З. Іванченко, доцент кафедри медичної фізики, біофізики та вищої математики

Ключові слова: терміни і критерії оцінювання, онлайн платформа Teams.

Однією з важливих проблем дистанційної освіти є забезпечення оцінювання знань та вмінь студентів. Основні його труднощі пов'язані з віддаленістю між викладачами та учнями при здійсненні контролю, що може зменшувати його об'єктивність та ефективність. Під час пандемії, коли вперше було впроваджене дистанційне навчання в університеті, проблему оцінювання вирішували шляхом здійснення різних форм контролю знань і вмінь, серед яких значущу роль відігравала співбесіда студента з викладачем. Крім того, завдання мали бути виконані учнями строго за розкладом заняття протягом фіксованого проміжку часу.

Воєнні умови наклали певні додаткові обмеження на можливості об'єктивного оцінювання знань та вмінь студентів до тих, що існують при дистанційному навчанні в мирних умовах. Зокрема не завжди викладачі мали змогу провести співбесіду під час заняття з усіма учнями групи внаслідок того, що вони знаходились в різних містах України з непередбачуваним і асинхронним часом повітряних тривог, індивідуальними графіками вимкнення світла. Особливо драматичне положення склалось у студентів з місцем проживання на окупованих територіях, де небезпека була і є повсюди і суттєво обмежені інтернет-послуги населенню. У зв'язку з цим в університеті було вирішено дозволити студентам асинхронний режим навчання, коли заняття викладачі проводили за розкладом кожної групи згідно з тематичним планом дисципліни, записували їх, а контрольні завдання, частіше за все, тестовий контроль призначали для виконання протягом тижня з дозволеною здачею із затримкою, якщо на це в учнів були поважні причини.

Застосування такого підходу до навчання дозволило виявити, що більшість студентів виконували контрольні завдання вчасно, тобто наприкінці заняття роботи були вже виконані. Близько треті учнів здавали їх із затримкою від декількох годин до 1-2 діб, і тільки в поодиноких випадках вона могла тривати більш, ніж тиждень. Як правило, студенти мали на це поважні причини, тобто проживали на окупованих територіях або знаходились на лікуванні, про що надавали відомості старости груп, деканати або самі студенти. Проте спостерігались випадки затримки і без поважних причин. Тому ми зробили висновок, що час виконання завдань можна скоротити до трьох діб з наступним обов'язковим виставленням оцінок в електронний журнал. При цьому студентам, які не виконали завдання, потрібно виставляти незадовільну оцінку.

Така необхідність існує для того, щоб студент отримував регулярно інформацію про свою заборгованість, яку потрібно виправити, надіславши роботу. Роль електронного журналу нагадати